

ادامه از صفحه اول

روشنفکران از خیرخواهی نااقتدارگرایی

همچنین در این نشست، قرار بود داریوش مهرجویی با موضوع «جامعه روشنفکری ایران در یکصد سال گذشته» سخنرانی کند که به علت کسالت در مراسم حضور پیدا نکرد. مهرجویی در کتاب «روشنفکران رذل و مفتش بزرگ» از منظر فلسفی به آثار داستایفسکی پرداخته است. آنچه در ادامه می‌خوانید گزیده سخنان حاتم قادری در این مراسم است:
بحث من راجع به کتاب «روشنفکران رذل و مفتش بزرگ» و داستایوفسکی است و پیوند آن با فضای روشنفکری ایران. امروز در کلاس‌های دانشگاه کتاب‌های داستایوفسکی را به شکل آزاد همراه دانشجویان مطالعه می‌کنیم، به‌طوری‌که در اردیبهشت‌ماه کتاب «جنایت و مکافات» را با برخی دوستان خواندیم و درحال حاضر نیز «برادران کارامازوف» را می‌خوانیم و در آینده نیز جن‌زدگان یا تسخیرشدگان را. در مورد شخصیت‌های داستایوفسکی نکات بسیاری می‌توان گفت و من به یک نمونه می‌پردازم. برخی از شخصیت‌های روشنفکر کتاب‌های داستایوفسکی از جمله برادران کارامازوف که موضوع کتاب آقای مهرجویی است و به‌ویژه «ایوان» را در نظر بگیرید.او عمیق‌ترین پرسش‌های ممکن را طرح می‌کند که به زیست و وجود آدمی برمی‌گردد. به نظر می‌توان از این نویسنده روس به عنوان یک نویسنده کلاسیک نام برد چون در پرسش‌هایش سرحدات انسانی را بررسی می‌کند. به تعبیر من داستایوفسکی یک نویسنده سرحدی است نه به عنوان نویسنده‌ای که صرفا مهارت و تبحر دارد که درباره انسان پرسش کند بلکه کسی است که خود را پرورش داده تا بتواند حرف‌های بنویسد. اصولا خود داستایوفسکی موجودی سرحدی است، به این معنا که در فضاهایی سیر می‌کند که عموما مردم عادی به آن اشراف ندارند. در آن فضا ممکن است فرازوفرودهای شدید و سهمگینی در روح و روان انسانی پیش آید. به دلیل نیست که می‌بینید برخی از شخصیت‌های داستایوفسکی در عین خشونت و غلیان اعتراض و عصیان ممکن است همان لحظه روی زمین زانو بزنند و زمین را ببوسند. میل عجیبی به قتل و خشونت دارند و میل عجیبی به پرسش از دغدغه‌های وجودی انسان از جمله دین، خدا و... . پرسش‌های وجودی شخصیت‌های داستایوفسکی بعضا پاسخی ندارند. پرسش‌های «ایوان» برادران کارامازوف بیش از پاسخ‌های اوست. این فضایی است که داستایفسکی برای ما طراحی می‌کند. می‌توان شخصیت‌های داستایفسکی را با فضای روشنفکران قبل از انقلاب ایران و حتی در یکی دو دهه ابتدای انقلاب ایران مقایسه کرد. وقتی درباره فضای روشنفکری ایران صحبت می‌کنم به همه رگه‌ها و چهره‌های روشنفکری نظر ندارم. عمدتا نظرم به جریان‌هایی است که برای خودشان نقشه راه داشتند. آنها صورتبندی‌هایی داشتند و تصور می‌کردند این صورتبندی‌ها در نهایت منجی ایران و فلاکت‌های ایرانی خواهد بود. شاید امروز به‌راحتی بتوانیم صورت‌بندی آنها را نقد کنیم و حتی مورد طرد قرار دهیم. ولی حقیقت این است که اگر بخواهیم به تجربه تاریخی و نحوه زیست خود برگردیم شاید نخواهیم توانست آنها را مورد مذمت قرار دهیم. اما صرف گفتن این روایت کافی نیست، باید مشکلات توریک و درعین‌حال موقعیت‌های روشنفکران خود را در نظر بگیریم تا دریابیم با داستایفسکی و آثار او چه می‌توانیم بکنیم. ایوان داستایفسکی، ایوانی است سراسر اعتراض، اعتراض‌هایی پرسش‌آلود و نه پاسخ‌آلود، کو اینکه او درباره اعمال می‌اندیند. وقتی به یک جناح از روشنفکرانی که بیش از یک دهه با آنها همدلی داشتم نگاه می‌کنم گمان می‌کنم روشنفکران ما به پرسش‌های ایوان پاسخ می‌گفتند؛ بنابراین تفاوت روشنفکر داستایفسکی به‌ویژه در برادران کارامازوف و به‌خصوص با ایوان با روشنفکری ایدئولوژیک‌گرایی قبل و یکی، دو دهه بعد از انقلاب ایران این است که روشنفکران ما پاسخ‌آلود بودند ولی ایوان پرسش‌آلود. چند سالی است به این نتیجه رسیده‌ام که یک معضل اساسی در سر راه غایت‌اندیشی بشر وجود دارد. ریشه این مسئله را در افلاطون می‌بینیم. به زعم این ادیان و این متفکران ما می‌توانیم صورت‌بندی‌هایی داشته باشیم که غایات نهایی بشر را از آن خود کند، گو اینکه غایات وضعیت‌هایی هستند در انتظار کشف و فهم و وقتی آنها را فهم می‌کنیم پس می‌توانیم به مسیر راه برسیم. هرگونه فداکاری هم می‌تواند برای این غایات متصور باشد. برخی از روشنفکران متعهد هم براساس نگاه سارتر نظر می‌دادند اما درعین‌حال مقید به نقشه راه نبودند. مشخصا منظورم آل‌احمد است؛ آل‌احمد دچار نوعی سرگشتگی و ادیسه هویت بود. دوست داشت نظام راه یابدنارد، اقدامات اگزیستانسیالیستی انجام دهد و گاهی حالات خودنواژیک خود را تفسری بدهد اما آل‌احمد کجا و شریعتی کجا؟ (شریعتی گویی این نقشه راه را در اختیار داشت.) آل‌احمد کجا و جریان‌های چریکی کجا؟ روشنفکران قبل از انقلاب روشنفکری را س ساده کرده بودند به این معنا که روشنفکری شامل صورت‌بندی مشخص، غایات مشخص و فداکاری مشخص می‌شد.

شرق: چشم بازار نفت به نشست اوپک است؛ نشستی که قرار است برای سومین‌بار موضوع فریز نفتی را در دستور کار خود قرار دهد. تحلیلگران معتقدند اگر این نشست اخیر اوپک باز هم تصمیمی درست برای کاهش تولید یا فریز آن نکیرد، قطعا قیمت‌ها سقوط می‌کنند. حالا هم رئیس آژانس بین‌المللی انرژی اعلام کرده حتی اگر قیمت نفت با کاهش موفق تولید ازسوی اوپک کاهش یابد، با افزایش مجدد عرضه نفت، قیمت‌ها ممکن است باز هم تضعیف شوند. بر همین اساس است که حتی عراقی که گفته بود برای مقابله با داعش نمی‌تواند تولید خود را کاهش دهد، حالا عقب‌نشینی کرده و کاهش تولید را در دستور کار قرار داده است. از طرفی آخرین تلاش‌های اوپک برای اجرای توافق الجزایر و تقویت قیمت نفت روی ایران و کشورهای غیرعضوی نظیر روسیه متمرکز شده است. کارشناسان می‌گویند پیشنهاد روسیه برای فریز تولید در سطح فعلی، در صورت توافق اوپک، برای برخی از اعضای این سازمان به اندازه کافی جذاب نیست و آنها خواهان کاهش تولید روسیه هستند. از سویی خبرها حاکی از آن است که به گفته یک مقام آگاه، نورالدین بوترفا، وزیر انرژی الجزایر، روز شنبه به تهران سفر خواهد کرد تا بتواند نظر ایران را به مشارکت در این توافق جلب کند.

به گزارش بلومبرگ، فیث بیرول، رئیس آژانس بین‌المللی انرژی، گفت، اگر اوپک در نشست هفته آینده توافق کند که تولید خود را محدود کند، قیمت نفت ممکن است به ۶۰ دلار برسد و شاهد جهش در تولید جهانی نفت به‌ویژه نفت شیل آمریکا باشیم. وی افزود، این افزایش تولید ممکن است موجب واردآمدن فشار مجدد بر قیمت‌ها در ۹ ماه تا یک سال آینده شود.

بیرول افزود: «بسیاری انتظار دارند نتیجه نشست وین فریز یا کاهش تولید باشد... اما ما باید درمورد

گام‌های بعدی پس از کاهش یا فریز احتمالی تولید نیز فکر کنیم».
قیمت متوسط نفت در سال جاری میلادی به ۴۴ دلار در هر بشکه رسیده که تقریبا ۵۰ درصد کمتر از متوسط قیمت پنج سال اخیر است.
رئیس آژانس بین‌المللی انرژی افزود: «این اولین‌بار در تاریخ نفت است که سرمایه‌گذاری‌ها در سه سال متوالی در حال کاهش است... در نتیجه ما ممکن است شاهد مشکلات بزرگ‌تری در چند سال آینده باشیم».

آژانس بین‌المللی انرژی اوایل ماه جاری میلادی هشدار داد که با توجه به اینکه تولیدکنندگان غیرعضو اوپک سال آینده عرضه نفت خود را افزایش خواهند داد، اگر اوپک درباره کاهش «قابل‌توجه» تولید به توافق نرسد، قیمت‌ها ممکن است کاهش یابند. ارزیابی خود اوپک از میزان عرضه و تقاضا برای نفت نشان می‌دهد که توافق الجزایر برای کاهش تولید در صورت همکاری‌نکردن تولیدکنندگان غیرعضو اوپک نظیر روسیه به‌سختی می‌تواند در سال

اقتصاد

هشدار آژانس بین‌المللی انرژی نسبت به تداوم یک اتفاق بی‌سابقه در صنعت نفت

چراغ قرمز نفتی روشن شد

آینده مازاد عرضه بی‌سابقه نفت را مهار کند. حیدر العبادی، نخست‌وزیر عراق، با تغییر موضع قبلی این کشور مبنی‌بر اصرار بر مستثناسدن از کاهش تولید نفت گفت، کشورش بخشی از بار کاهش تولید نفت را به دوش خواهد کشید. به‌این‌ترتیب احتمالا یکی از موانع پیش‌روی نهایی‌شدن توافق اوپک برای کاهش تولید برطرف شده است.

العبادی در بغداد به خبرنگاران گفت: «عراق برای حمایت از قیمت‌ها، تولید خود را کاهش خواهد داد». وی افزود، عراق می‌خواهد اوپک در نشست هفته آینده در وین، مجموعا تولید خود را ۹۰۰ هزار بشکه در روز کاهش دهد زیرا قیمت‌های پایین در حال آسیب‌زدن به سرمایه‌گذاری جهانی در صنعت نفت است.

اظهارات جدید نخست‌وزیر عراق می‌تواند شانس دستیابی اوپک به توافقی درباره جزئیات طرح الجزایر و تقویت قیمت‌ها را افزایش دهد. اوپک نتوانست روز سه‌شنبه بر سر جزئیات این طرح به توافق برسد که دلیل عمده آن اصرار عراق و ایران بر افزایش تولید

بود. بغداد گفته بود که برای مقابله با داعش به درآمدهای نفتی بیشتری نیاز دارد.

اوپک روز ۲۸ سپتامبر در الجزایر توافق کرد تولید خود را به ۳۲.۵ تا ۳۳ میلیون بشکه در روز کاهش دهد. براساس برآوردهای اوپک، کشورهای عضو در ماه گذشته روزانه ۳۳.۶ میلیون بشکه نفت تولید کردند و این به آن معناست که اوپک باید تولید خود را ۹۰۰ هزار بشکه در روز کاهش دهد.

العبادی گفت، افزایش یک دلاری قیمت نفت موجب افزایش یک میلیارددلاری درآمد دولت عراق در سال جاری می‌شود. اگر اوپک تولید خود را یک میلیون بشکه در روز کاهش دهد، این به افزایش قیمت‌ها کمک خواهد کرد و عراق از این امر منتفع خواهد شد.

آژانس بین‌المللی انرژی گفته اگر اوپک نتواند به توافقی بر سر کاهش تولید دست یابد، احتمالا قیمت نفت در سال ۲۰۱۷ با تداوم مازاد عرضه کاهش خواهد یافت.

تداوم رفت‌وآمدهای دیپلماتیک از جمله سفر طراح اصلی توافق ماه سپتامبر الجزایر به تهران و یک صبحانه کاری غیرمعمول با کشورهای غیرعضو اوپک در وین پس از آن اتفاق می‌افتد که کميته کارشناسان اوپک این هفته نیز نتوانست جزئیات چگونگی کاهش تولید و سهم هریک از اعضای اوپک در این کاهش را نهایی کند. درحالی‌که کمتر از یک هفته تا نشست مهم وزرای عضو اوپک در وین زمان باقی مانده، خودداری تنها یک عضو مهم از شرکت در کاهش تولید، مانع از نهایی‌شدن جزئیات این طرح شده است.

اولیوبر جاکوب، مدیر مؤسسه مشورتی پتروماتریکس در سوئیس گفت: «تغییر نظر عراق در مخالفت با کاهش تولید، احتمال توافق اوپک را بالا می‌برد».

بزرگ سازنده هواپیماهای تجاری در دنیا و «مارکوپولو اس‌ای» یک شرکت مطرح سازنده اتوبوس ازجمله خواستاران انعقاد قرارداد با ایران هستند.

درهمین‌حال، سخنگوی شرکت برزیلی امبران گفته این شرکت امیدوار است پس از صدور مجوزهای لازم به شرکت ایرباس برای فروش هواپما به ایران، این شرکت نیز چراغ سبز لازم از دولت آمریکا را دراین‌زمینه دریافت کند. به دنبال اجرای رسمی توافق هسته‌ای در اواخر دی‌ماه گذشته، تحریم‌های هسته‌ای ایران لغو شد، اما به دلیل پیچیدگی موضوع و همچنین باقی‌ماندن تحریم‌های دیگر آمریکا علیه تهران، بانک‌های خارجی از کار با ایرانی‌ها نگران هستند. این در حالی است که سه قانون‌گذار آمریکایی در نامه‌ای به باراک اوباما، رئیس‌جمهوری آمریکا از او خواستند در عمر باقی‌مانده دولتش از دادن امتیازات بیشتر به ایران خودداری کند.

به گزارش «شرق»، بااین‌حال اکنون روی‌کارآمدن ترامپ می‌تواند مواضع آمریکا را تا حدودی تغییر دهد. نرمش آمریکایی در مقابل ایران متعهد به برجام، امری است که دولت اوباما آن را به‌خوبی در دستور کار قرار داده بود و گمان می‌رفت با روی‌کارآمدن کلینتون، این سیاست ادامه داشته باشد، اما حالا با انتخاب ترامپ، جهان در شوکی قرار گرفته که به گواه تحلیل‌های کارشناسان تا زمان انتخاب کابینه از سوی او و اعلام سیاست‌های او، ادامه‌دار خواهد بود؛ به‌هرترتیب از آنجایی که توافق هسته‌ای، توافقی میان ایران با شش قدرت جهانی است و سازمان ملل نیز آن را تأیید کرده، به نظر نمی‌رسد آمریکا بتواند زیر قول خود بزند. دراین‌صورت باید هرازچندگاهی منتظر خبرهایی مانند صدور مجوز خزانه‌داری آمریکا برای همکاری کشورهای مختلف در روابط اقتصادی با ایران باشیم.

گفته‌اند که آنها تا زمانی که تراکنش‌های دلاری و غیردلاری از طریق سیستم بانکی آمریکا صورت نگیرد و دربردارنده شرکت‌های ایرانی تحت تحریم نباشد، می‌توانند با بانک‌های ایرانی همکاری کنند. این مقام وزارت امور خارجه برزیل گفته این اطمینان‌بخشی‌های اداره کنترل دارایی‌های خارجی خزانه‌داری آمریکا یک مانع مالی بر سر راه برنامه برزیل برای گسترش تجارت با ایران در چند سال آینده و رساندن حجم همکاری‌ها از ۱,۶میلیارد دلار سال گذشته به پنج میلیارد دلار را برطرف می‌کند. آژردو افزود: «دولت آمریکا احساس می‌کند که تقریبا متعهد است تا (اطلاعات) شرکایش را درزمینه تحریم‌های ایران به‌روزرسانی کند. آنها می‌خواهند نشان دهند که ایران نیز می‌تواند از توافق هسته‌ای منتفع شود». آژردو گفت شرکت‌های ایرانی به دنبال خرید تجهیزات مختلف نظیر تراکتور و ژنراتورهای برقی و تجهیزات بیمارستانی و دندان‌پزشکی از برزیل هستند. «امبران» سومین شرکت

بازار کم‌نوسان و گذر از تعطیلات

عنوان شاخص	۲۶ آبان	۳ آذر	تغییر
کل	۷۹۶۲۸۴	۷۹۳۸۵۶	۱۱۷,۲
شاخص قیمت	۲۷۹۷۳۶	۲۸۰۱۲,۹	۳۹,۳
شاخص کل (موزن)	۱۵۹۱۹۸	۱۶۰۵۳۵	۱۳۳,۷
شاخص قیمت (موزن)	۱۲۶۹۵۹	۱۲۸۰۲,۲	۱۰۶,۳
آزادشمار	۸۸۵۰۵۹	۸۸۶۱۴۵	۱۰۸,۶
۵۰ شرکت بزرگ	۳۱۰۹۸	۳۱۱۱۳,۱	۳,۳
ارز	قیمت (دلار)	تغییر	
دلار آمریکا	۳۷۷,۳۳		+۱
یورو	۴۰۳۵		-۲۴
پوند	۴۷۱۰		-۱۸
درهم	۱۰۴۰		-۳
طلا و سکه	قیمت	تغییر	
طرح قدیم	۱,۰۹۵,۰۰۰		-
طرح جدید	۱,۱۰۸,۵۰۰		-۵۰۰
نیم	۵۶۰,۰۰۰		-
ربع	۲۹۵,۰۰۰		-۱۰۰۰
گرمی	۱۸۶,۰۰۰		-
گرم ۱۸ عیار	۱۱۰,۳۰۰		-۵۰۰
اونس (دلار)	۱۱۸۷,۲		+۴,۳

تأمین مالی داشته‌اند، وضعیت بهتری پیدا کرده‌اند. ضمن اینکه در حوزه سخت‌افزاری و نرم‌افزاری اقدامات مثبتی انجام شده و شاهد آثار مثبت آن در آینده خواهیم بود.

در هفته گذشته شاهد اخبار کم‌وبیش مثبتی بودیم که دادن مجوز فروش ۱۰۶ فروند هواپما از سوی خزانه‌داری ایالات متحده و اخبار مثبت درباره طرح کاهش مقدار تولید نفت و موافقت بیشتر اعضای اوپک و در ادامه افزایش قیمت نفت و نیز ادامه افزایش قیمت برنجی از کامودیتی‌ها به‌ویژه عبور قیمت مس جهانی از شش‌هزار دلار از جمله این خبرهای مثبت بود.

رانه گزارش حساسی‌سی‌شده بانک صادرات و تبدیل سود ۱۴۵رالی به زبان ۳۴۰ رالی و بسته‌شدن نماد بانک پاسارگاد به دلیل ابهام در اطلاعات ارائه‌شده از جمله اتفاقات بازار در هفته قبل بوده است.

بااین‌حال پیش‌بینی می‌شود به دلیل تعطیلی دوروزه بازار مانند هفته قبل حجم معاملات پایین‌تر هم بیاید و نوسانات نیز بسیار کم باشد. در این میان شاید تک‌سهم‌های مورد توجه بازار مانند بیمه آسیا ماکان مورد اقبال بازار باشند.

نفتی با ۱۰ درصد، سرمایه‌گذاری‌ها با هفت درصد، محصولات فلزی و صندوق سرمایه‌گذاری قابل‌معامله و محصولات شیمیایی هرکدام با شش درصد، خودرو و قطعات به‌همراه استخراج کانه‌های فلزی با پنج درصد بوده است.

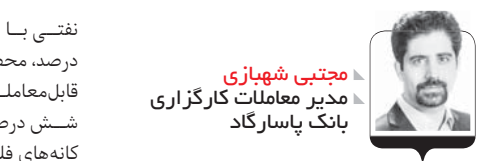
در هفته گذشته گروه پیمانکاری صنعتی با ۳,۱۴ درصد، گروه سایر حمل‌ونقل با ۲,۴۷ درصد، لاستیک و پلاستیک ۲,۲۸ درصد، دارویی ۱,۶۶ درصد و گروه فراورده‌های نفتی با ۱,۲۸ درصد بیشترین تغییر مثبت در شاخص را نسبت به سایر گروه‌ها به خود اختصاص دادند.

از جمله حواشی هفته گذشته می‌توان به مصاحبه رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در گفت‌وگوی ویژه خبری اشاره کرد که با واکنش‌های مختلف از سوی اهالی بازار سرمایه روبه‌رو شد. ایشان در کل گفت‌وگوی خبری اعلام کردند من به‌هیچ‌وجه اعتقاد ندارم که نماد‌ها زیاد بسته بماند؛ اما ممکن است جایی ابهام معامله‌ای وجود داشته باشد که آنجا بسته‌بودن نماد به صلاح است. ایشان همچنین چشم‌انداز بازار سرمایه را مثبت ارزیابی کردند و گفتند: وضعیت شرکت‌ها به‌لحاظ سودآوری بهتر شده و شرکت‌هایی هم که مشکل

شرق: از صدور دو بیانیه از سوی معاول‌اول مدیرعامل صندوق بین‌المللی پول و کشورهای آمریکا، فرانسه، آلمان و انگلستان درباره روابط تجاری با ایران، هفت ماهی می‌گذرد که حالا خبرها حاکی از صدور مجوز خزانه‌داری آمریکا به بانک‌های برزیلی برای گسترش مبادلات تجاری با ایران است. خبری که پیش‌تر در شکل و شمایل دیگری برای مجوزهای بوبینگ و ایرباس برای ایران منتشر شده بود و آمریکا مجوز خرید ۱۷ ایرباس و ۸۰ بوبینگ را به ایران داده بود. هرچند پس از آن، بارها در این خبر، شک و شبهه‌هایی وارد شد اما صدور این مجوز از سوی خزانه‌داری آمریکا برای مراحل اولیه خرید از این دو هواپیماساز تأیید شد. حالا یک مقام ارشد برزیلی هم گفته خزانه‌داری آمریکا به بانک‌های برزیلی اطمینان داده که آنها می‌توانند مبادلات تجاری با ایران را بدون نگرانی از تحریم‌ها تأمین مالی کنند و به‌این‌صورت راه را برای انجام میلیاردها دلار صادرات احتمالی هواپما به ایران باز کرده است. رودریگو آژردو، دیپلمات ارشد برزیلی درزمینه تجارت گفت تحریم‌ها علیه شرکت‌های غیرآمریکایی طرف همکاری با شرکت‌های ایرانی با اجرای توافق برجام در ماه ژانویه برداشته شده اما بانک‌های برزیلی همچنان نگران تبعات احتمالی همکاری با ایران هستند.

وی افزود: «آنها نگران‌اند که بانک‌های آمریکایی و اروپایی با لغو خطوط اعتباری آنها واکنش نشان دهند».

انتظار می‌رود این وضعیت پس از ارائه توضیحات مقامات خزانه‌داری آمریکا به مدیران بزرگ‌ترین بانک‌های برزیلی در سان‌پائولو در هفته گذشته تغییر کند. مقامات آمریکایی به مدیران این بانک

مجتبی شهبازی
مدیرعامل کارگزاری بانک پاسارگاد

در پایان معاملات هفته منتهی به سوم آذر ۱۳۹۵، شاخص کل با ۱۱۷ واحد افزایش نسبت به هفته قبل، به ۷۹هزار ۳۸۵ واحد رسید و شاخص فرابورس نیز با دو واحد افزایش به ۸۳۱ واحد رسید.

ویژگی بارز بازار در هفته گذشته، حجم معاملات بسیار پایین بود؛ در این میان حجم معاملات فرابورس بیش از ۱۳ درصد کاهش یافت که این کاهش در بازار ابزارهای نوین به بیش از ۳۰ درصد رسید و در کل میانگین حجم معاملات چیزی در حدود ۱۲ میلیارد ریال در روز بوده است. این حجم معاملات کم از دلایل مختلفی نشئت می‌گیرد که می‌توان به بسته‌بودن توجیه‌ناپذیر نمادهای اصلی بازار با وجود گذشت ماه‌ها و تعطیلی دوروزه بازار در هفته جاری اشاره کرد. بیشترین حجم معاملات نیز به ترتیب شامل گروه‌های فلزات اساسی با ۱۶ درصد، فراورده‌های

ادامه از صفحه اول

جای خالی فقیه‌روزامد

با بنیان مدارس مفید در تهران – که هم‌اکنون یکی از مدارس مهم در کشور به شمار می‌آید– باور خود را چنین بارور کرد و این مدارس از رهاورد فکری این عالم دینی در روزگاران پیش از انقلاب است. او با اینکه یک عالم دینی و حوزوی بود و سال‌ها در قم و نجف از مراجع بزرگی مانند آیات عظام بروجردی، داماد و خوئی بهره برده و از سطوح عالی حوزه تا دروس خارج سال‌ها تدریس کرده بود؛ اما آفاق فکری او فراتر از حوزه‌ها گسترش داشت. برای تربیت و اسلامی‌کردن نسل امروز فقط دانش حوزوی به شیوه‌های سنتی را کافی و کارآمد نمی‌دانست. روزگاری در کنار عالمانی نامدار مانند شهید مطهری و شهید بهشتی که با هم تبادل فکری و همدلی زیادی داشتند، این موضوع را در میان گذاشته بود؛ دنبال راهی بود که با حفظ چارچوب سنت دینی، زبانی نو و روشی کارآمد بجوید تا بتواند نسل بحران‌زده امروز را در بستری انسانی و اسلامی هدایت کند. شبیهاتی که همواره بر دین وارد می‌شد، ذهن او را سخت درگیر می‌کرد تا راهی علمی بجوید و نسل جوان را در برابر شبهات با برهان قانع کند. تأسیس دانشگاه مفید – که یکی از دانشگاه‌های معروف و معتبر و شناخته‌شده در سطح جهان است– نتیجه سال‌ها تلاش فکری او بود. همواره می‌کوشید دانش‌آموختگان حوزه را با زبان دانشگاه آشنا کند و شاید نخستین مرجعی بود که استادان برجسته دانشگاه را برای افزایش دانش و بینش طلب دربارۀ حوزه دعوت کرد که مرکز آن، دانشگاه مفید به شمار می‌رفت. در کنار خدمات مهم فکری و فرهنگی خدمات اجتماعی او را باید به یاد آورد؛ مؤسسه خبریه مکتب امیرالمومنین با همت این فقیه نامدار در همین راستا تأسیس شد تا برای کسانی که تمکن مالی ندارند از این راه چاره‌ای بجوید.

از دوستان برجسته آیت‌الله موسوی‌اردبیلی که همواره او را به نیکی یاد می‌کرد، مرحوم آقای عالی‌نسب بود که ز مشاوران فکری ایشان به شمار می‌رفت. نگارنده شاید انسانی به شایستگی، برجستۀ، صداقت و پاکی آقای عالی‌نسب کمتر دیده باشد؛ او، آیت‌الله موسوی‌اردبیلی را به‌عنوان عالمی آگاه نیک می‌شناخت و به‌عنوان مشاور نخست‌وزیر دوران جنگ، مسائل و مشکلات اقتصادی را با آیت‌الله اردبیلی در میان می‌گذاشت و از تسلط ایشان بر اقتصاد، به‌عنوان یک روحانی متجید می‌کرد.

۲- از ویژگی‌های معرفتی آیت‌الله موسوی‌اردبیلی عقل‌گرایی و توجه به مقتضیات زمان بود؛ او چون در متن حوادث، به‌ویژه در دوران تصدی ریاست قوه قضائیه با مسائل جدیدی مواجه شده بود بر این باور بود که با تمسک به برخی از نصوص نمی‌توان مشکلات اقتصادی و اجتماعی جامعه امروز را حل کرد. ایشان باب عقل‌گرایی و توجه به مقتضیات زمان را در نگاه‌های فقهی خود کشوده بود. از یاد نمی‌برم روزی در یکی از درس‌های اقتصاد خود، که در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۶۶ که هفته‌ای یک بار در قم تشکیل می‌شد، اظهار داشت که مسائل اقتصادی چیزی نیست که برای آن ملاک‌های غیبی و تعبدی تصور شود. باید عقل و دانش روز را در حل مسائل اقتصادی که سری در فقه دارد به کار گرفت. تجربه‌ای که در دوران تصدی خود در قوه قضائیه اندوخته بود نگا دیگری به جرم و مجازات داشت که با روش‌های سنتی موجود متفاوت بود؛ بنابراین نخستین کتابی که در دوران مرجعیت خود تألیف کرد کتاب فقه‌القضاء، با اجتهادی نو و نگاهی تازه بود. آزادی و استقلال فکری از خصائص دیگر این فقیه بزرگوار بود که در دستگاه معرفتی او تأثیر گذاشته بود. مسئله حقوق بشر از مسائلی بود که برای او بسیار پراهمیت به شمار می‌رفت. سمینارهای حقوق بشر که در دانشگاه مفید برگزار شد مورد توجه ایشان بود. دانشمندانی از ادیان مختلف و دانشگاه‌های دنیا به قم می‌آمدند، با ایشان ملاقات می‌کردند و به‌راحتی و آرامش خاطر نظرات خود را بیان می‌داشتند و شیفته نظرات ایشان می‌شدند. هیچ‌گاه از هیچ فکری نمی‌هراسید و با سماحت و سهولت سخنان دیگران را گوش می‌کرد و اگر قابل نقد بود با بیان شیوا و چهره‌ای آرام آن را به نقد می‌گذاشت. به خاطر هوش و فته‌ای این فقیه شایر از شیوه زندگی خود کرده بود؛ «کوه‌هر معرفت‌اندوز که با خود ببری/که نصیب دگران است نصاب زر و سیم دام سخت است مگر یار شود لطف خدا /ورنه آدم نبرد صرفه به شیطان رجیم».

خداوند او را در جایگاه صدق و نزد «ملیک مقتدر» قرارش دهد.